

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Фаховий коледж Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної
академії ім. Тараса Шевченка

*Циклова комісія трудового навчання та технологій
і образотворчого мистецтва*

ЗАТВЕРДЖЕНО

Заступник директора
з навчально-виховної роботи

Павло ЯЛОВСЬКИЙ

2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Шрифтова та книжкова графіка

Освітньо-професійний ступінь **фаховий молодший бакалавр**

Галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

Спеціальність **014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво)**

Освітньо-професійна програма **Середня освіта (Образотворче мистецтво)**

Гуменюк Б. О. Шрифтова та книжкова графіка : робоча програма для здобувачів фахової передвищої освіти галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво). Кременець, 2024. 15 с

Розробник:

Гуменюк Богдана Олександрівна – викладач циклової комісії трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва Фахового коледжу Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва

Протокол № 1 від «01» серпня 2024 року

Голова циклової комісії _____ Віталій ПИСАРЕНОК

1. Вступ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Шрифтова та книжкова графіка» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми Середня освіта (Образотворче мистецтво) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво).

Важливою складовою частиною навчально-виховного процесу на факультетах художньо-естетичного спрямування педагогічних навчальних закладів є курс «Шрифтова та книжкова графіка». Основним змістом його є розкриття найважливіших етапів у розвитку історії розвитку «Шрифтової та книжкової графіки» як виду образотворчого мистецтва, вивчення прийомів роботи і засобів виразності, аналіз їх основних напрямків та стилів.

Курс «Шрифтова та книжкова графіка» є однією з провідних дисциплін у підготовці майбутніх учителів образотворчого мистецтва, яка має забезпечити практичну та методичну готовність здобувачів освіти до організації і проведення урочної, позакласної, навчально-виховної роботи з образотворчого мистецтва.

2.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	
Кількість кредитів –3	Галузь знань 01 Освіта	Вибіркова	
Змістових модулів – 2	Спеціальність 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво)	Рік підготовки:	
		4-й	
Загальна кількість годин – 90	Освітньо-професійна програма Середня освіта (Образотворче мистецтво)	Семестр	
		7-й	8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; 2 самостійної роботи здобувача –1; 1,2	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лекції	
		6	6
		Практичні	
		24	22
		Самостійна робота	
		15	17
		Вид контролю: залік (8 сем.)	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить – 64,4% до 35,6%.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу «Шрифтова та книжкова графіка» є ознайомлення здобувачів із історією виникнення та розвитку латинських та кирилических шрифтів, з класифікацією шрифтів, їх морфологією, сферою їх застосування в сучасній поліграфії і рекламній продукції, набуття знань та професійних навичок для самостійного творчого вирішення завдань художньо графічної діяльності. Також вивченням ключових принципів створення художніх творів графічного мистецтва, етапи розвитку стилів, напрямів, течій та творчість провідних митців в індустрії оформлення книги.

Завдання курсу - засвоєння необхідних понять та термінології з шрифтової та книжкової графіки, ознайомлення з історією виникнення і розвитку латинських та кирилических шрифтів, різновидами та теоретичними основами мистецтва шрифта, практичне використання закономірностей побудови літер та створення акцидентних гарнітур та оформлення книги.

- розвиток умінь та навичок у використанні засобів виразності графіки при створенні графічних робіт у різних техніках та матеріалах;

- оволодіння здобувачами фахової передвищої освіти різновидами оригінальної графіки та методиками їх виконання;

- формування у здобувачів професійних компетентностей з шрифтової та книжкової графіки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів фахової передвищої освіти повинні бути сформовані такі **компетентності**:

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК16 Здатність розуміти основи образотворчої грамоти, аналізувати історичні етапи розвитку образотворчого мистецтва, художні твори; використовувати спеціальну термінологію; усвідомлювати значення образотворчого мистецтва у вихованні учнівської молоді.

СК17 Здатність до оволодіння методологією образотворчої діяльності й засвоєння основ художньої майстерності.

СК18 Здатність володіти академічними та сучасними техніками, прийомами та засобами рисунку, живопису, композиції.

СК 24 Здатність створювати та реалізовувати художні проекти.

Програмні результати навчання

Нормативний зміст вивчення здобувачами фахової передвищої освіти навчальної дисципліни «Шрифтова та книжкова графіка» сформульований у таких програмних результатах навчання:

РН11 Застосовувати інновації у професійній діяльності.

РН17 Уміти застосовувати у професійній та творчій діяльності художні техніки і матеріали образотворчого мистецтва та володіти основами художньої майстерності.

РН19 Виявляти здатність до створення власних художніх задумів, розробляти ескізи, проекти, виконувати та презентувати творчі роботи.

РН24 Володіти техніками оформлювального мистецтва.

4 .Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Шрифтова графіка.

Тема 1. Історія та розвиток латинських шрифтів

Виникнення і розвиток латинських шрифтів. Римський капітальний шрифт, маюскульне письмо, курсивне письмо, рунічне письмо. Каліграфія. Історія розвитку каліграфії, видатні майстри каліграфії. Каліграфія Сходу. Сучасна каліграфія. Матеріали, інструменти, техніка виконання каліграфічних написів.

Практика каліграфії. Робота ширококінцевим пером. Особливості написання каліграфічного письма.

Тема 2. Писемність Середньовіччя та Ренесансу

Грецьке унціальне письмо, вестготське, староіталійське, та інші. Каролінгський мінускул. Готичні шрифти (текстура, фрактура, швабське письмо, староанглійський шрифт) тощо. Виникнення книгодрукування в Західній Європі. Перша друкарня Й.Гутенберга. Набірні друкарські шрифти. Основні принципи ранньої типографіки. Шрифти доби Ренесансу. Визначні художники Відродження – А.Дюрер та Г.Гольбейн як творці шрифтів і алфавітів. Основні риси шрифтів давньої антикви.

Тема 3. Шрифти нового часу

Основні ознаки нової антикви. Поява перших видань з типографіки, формування системи конструювання та виміру шрифтів. Виникнення брускових шрифтів, їх характеристика, сфера застосування. Поява гротесків (рубаних гарнітур), сфера застосування. Характеристика та сфера застосування нахилених, курсивних, рукописних і декоративних шрифтів.

Тема 4. Історія та розвиток Кириличних шрифтів

Слов'янська писемність в дохристиянську епоху. Глаголиця. Берестяні грамоти. Місіонерська діяльність Кирила і Мефодія. Створення кириличного алфавіта. Давньоруська писемність (устав, напівустав, скоропис, в'язь).

Тема 5. Морфологія шрифту

Основні характеристики і параметри шрифту. Основні принципи візуальної виразності шрифту. Визначення шрифту, гарнітури. Контрастність, щільність, нахил шрифту, кегль, інтерлін'яж, міжлітерний, міжрядковий пробіл. Основні елементи літерної графеми. Розбірливість шрифту. Шрифт і колір.

Тема 6. Стильова єдність гарнітури

Різноманітність сучасної шрифтової культури. Буквенна поліграма. Основні принципи побудови шрифту по модульній сітці. Базові елементи і літери. Шрифтова композиція.

Тема 7. Шрифт і зображення

Класифікація друкарських шрифтів. Цифрові шрифти групи Tre Type та Post Script. Вбудовані шрифти, можливості графічних редакторів по модифікації стандартних шрифтів. Основні принципи поєднання шрифту і зображення.

Змістовий модуль II. Книжкова графіка

Тема 8. Книга як синтез мистецтв.

Естетика книги від витоків до сьогодення. Огляд ідей оформлення книги. Текст, ілюстрація, дизайн.

Тема 9. Текст – рушійна сила ілюстратора.

Структура книги та її компоненти. Книга для дорослих, поетична книга: специфіка та сучасні тренди.

Тема 10. Віньетка, заставка, буквиця. Шрифтова композиція.

Особливості виконання композиції, специфіка застосування. Теоретичне засвоєння основних принципів, необхідних для створення образотворчо-шрифтової композиції.

Тема 11. Книга для дітей: графічні пошуки стилістики героїв та антуражу до обраного літературного твору.

Збагачення літературного сюжету засобами художньої ілюстрації. Визначення головного і допоміжного. Сюжети і теми для виконання композиції з уяви. Композиційні пошуки відображення сюжету літературного твору.

Тема 12. Композиційні прийоми в розворотах.

Види ілюстрацій та техніки їх виконання. Художнє оформлення сторінки. Використання композиційних прийомів в розворотах.

Тема 13. Художня ілюстрація в різних техніках.

Виконання художньої ілюстрації в техніці акварелі, колажу, графіки, мішаних технік плаката. Особливості створення композиції.

Тема 14. Артбук як художня практика.

Специфіка композиції артбуку. Артбук як джерело натхнення художника, ілюстратора. Основні види артбуків.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
Лек.		прак т.	лаб	ауд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
7 семестр						
Модуль I Шрифтова графіка.						
Тема 1. Історія та розвиток латинських шрифтів	7	1	4			2
Тема 2. Писемність Середньовіччя та Ренесансу	6	1	2			3
Тема 3. Шрифти нового часу	7	1	4			2
Тема 4. Історія та розвиток Кириличних шрифтів	7	1	4			2
Тема 5. Морфологія шрифта	7	1	4			2
Тема 6. Сильова єдність гарнітури	5	1	2			2
Тема 7. Шрифт і зображення	6		4			2
Разом за семестр	45	6	24			15
8 семестр						
Модуль II Книжкова графіка						
Тема 8. Книга як синтез мистецтв.	7	1	4			2
Тема 9. Текст – рушійна сила ілюстратора.книги та її компоненти.	7	1	4			2
Тема 10. Віньетка, заставка, буквиця. Шрифтова композиція.	7	1	4			2
Тема 11. Книга для дітей: графічні пошуки стилістики героїв та антуражу до обраного літературного твору.	6		4			2
Тема 12. Композиційні прийоми в розворотах.	5	1	2			2
Тема 13. Художня ілюстрація в техніці акварелі, колажу, графіки, мішаних технік плаката.	6	1	2			3
Тема 14. Артбук як художня практика.	7	1	2			4
Разом за семестр	45	6	22			17
Усього годин	90	12	46			32

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
7 семестр		
1	Виконати серію пошукових ескізів в яких визначити характер та вид нематеріальних фактур. Основні елементи виконати в натуральному масштабі.	12
2	Образ літери. Вираження формою літери характеру звуку і образу який вона несе в собі. Матеріали: папір, формат А4, туш, гелева ручка, перо, пензель.	12
8 семестр		
3	Виконати оригінали 10 варіантів декорування короткого слова згідно відібраних ескізів.	12
4	Каліграфічна композиція (9х9см.). Виконання власної монограми з використанням розчерків та інших елементів каліграфічного письма. Матеріали: папір, формат А4, туш, чорнило, пера необхідних видів.	10
Усього годин		46

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
7 семестр		
1	Виконання крилатого вислову.	2
2	Шрифтові вправи (скульптура-графіка)	2
3	Акцидентний шрифт (гарнітура)	2
4	Створити композиційну фразу пейзажного мотиву засобами графіки (техніка «гравюра на картоні»)	2
5	Виконати абстрактну композицію в теплій і холодній гамі кольорів (техніка «монотипія»).	2
6	Виконання копій різних видів шрифтів	2
7	Виконати шрифтову композицію на вільну тему.	3
Усього годин за семестр		15
8 семестр		
8	Засвоєння теоретичного матеріалу за першоджерелами та аналіз практичного досвіду художників книги.	2
9	Розробка ескізів ілюстрацій до літературного твору, пошуки формоутворюючих та композиційних засобів в оформленні художнього образу за змістом літературного твору.	2
10	Збір підготовчих матеріалів для оформлення макету книги (замальовки, малюнки, начерки), композиційні	2

	пошуки та визначення стилістичної зображально-виразної графічної мови.	
11	Створити художньо-зображальний плакат на природоохоронну або здоров'язберігаючу тему	2
12	Розробити ескіз етикетки до одягу.	2
13	Розробити ескіз і виконати в матеріалі подарункову упаковку.	2
14	Власна інтерпретація форми і колірною вирішення фірмового знаку відомої компанії	2
15	Створити емблему свого міста, області, заводу, фабрики (за вибором студента).	2
16	Розробити і виконати в матеріалі особистий екслібрис в техніці ліногравюри.	1
Усього годин за семестр		17
Усього годин		32

8. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
7 семестр		
1	Історія та розвиток латинських шрифтів. Писемність Середньовіччя та Ренесансу.	2
2	Шрифти Нового часу. Історія та розвиток Кириличних шрифтів. Морфологія шрифту.	2
3	Стильова єдність гарнітури.	2
Усього годин за семестр		6
8 семестр		
4	Книга як синтез мистецтв. Текст - рушійна сила ілюстратора.	2
5	Вінетка, заставка буквиця. Шрифтова композиція.	2
6	Книга для дітей, графічні пошуки стилістики. Артбук як художня практика.	2
Усього годин за семестр		6
Разом годин		12

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти під час самостійної роботи на семінарських (практичних) заняттях

1-2 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє елементарними теоретичними знаннями, його відповіді правильні, але недостатньо осмислені; завдання для самостійної роботи виконує на низькому рівні, з неточностями;

3 бали – здобувач фахової передвищої освіти на середньому рівні володіє теоретичними знаннями, його відповіді повні, але з деякими неточностями; здатний до виконання практичних завдань, однак не в повному обсязі, з помилками.

4 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє системними знаннями та здатністю до їх практичного застосування; правильно або з незначними помилками та в повному обсязі виконує практичні завдання.

5 балів – здобувач фахової передвищої освіти на високому рівні володіє теоретичними знаннями та здатний до їх творчого практичного використання; правильно виконує практичні завдання; активно працює над підвищенням рівня своєї професійної компетентності.

9. Методи навчання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: практичні заняття, бесіда, розповідь, практичні та дослідні роботи, самостійна робота, спостереження, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, брейнсторм, метод проєктів, художньо-педагогічний аналіз творів образотворчого мистецтва тощо.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні, опора на життєвий і професійний досвід здобувачів, створення відчуття успіху у навчанні.

3. Наочний (показ зразків робіт студентів, ксерокопій, репродукцій, таблиць, схем тощо); метод формування пізнавального інтересу; пояснювально-ілюстративний (розповідь, педагогічний рисунок, ілюстрування); практичний (тренувальні вправи, виконання поточних завдань); стимулювання та мотивації (самостійне спостереження, аналіз, практична робота, творчі завдання).

10. Методи контролю

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне, фронтальне, групове), практичні заняття, перевірка виконання здобувачами завдань самостійної роботи.

Підсумковий контроль: залік у 8-ому семестрі.

10. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни «Шрифтова та книжкова графіка»

Оцінку «5», «відмінно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який на високому рівні володіє теоретико-методологічними знаннями у сфері мистецького виховання учнів початкових та середніх класів. Уміє максимально використовувати у педагогічній діяльності набуті знання і практичні уміння,

успішно розв'язує проблеми особистісного розвитку учнів, формування у школярів образотворчої культури, естетичного досвіду, емоційно-ціннісного ставлення до українського та світового мистецтва. Виявляє високий рівень світосприйняття і світовідчуття мистецького мислення, потребу в художньо-педагогічній діяльності, самовдосконаленні. Демонструє готовність до ефективного здійснення мистецько-виховної діяльності в закладах загальної середньої освіти.

Оцінку «4», «добре» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який володіє навчально-програмовим матеріалом у процесі розв'язання творчих завдань з курсу, однак допускає термінологічні помилки, не завжди логічно використовує теоретичні знання. Вирізняється стандартністю мистецько-педагогічного мислення. Потребує вдосконалення умінь та навичок, здобутих під час вивчення навчальної дисципліни, розвитку рівня професійної мотивації.

Оцінку «3», «задовільно» – здобувач фахової передвищої освіти, який виявляє знання і розуміння основних аспектів проблеми мистецького виховання школярів, проте вони недостатньо глибокі та осмислені. Інколи демонструє алогічність у відтворенні навчального матеріалу. Виявляє вміння частково аналізувати теоретичні аспекти проблем мистецького виховання школярів, проте робить неточні висновки. Не вміє застосувати здобуті знання для вирішення мистецько-педагогічних проблем, які виникають у процесі здійснення мистецько-освітньої діяльності.

Оцінку «2», «незадовільно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення навчальної дисципліни. Демонструє елементарні знання теоретичного матеріалу. Не здобув практичних умінь і навичок, необхідних для мистецько-освітньої діяльності в закладах загальної середньої освіти. Не вміє логічно мислити і висловлювати свою думку

11. Методичне забезпечення

Навчально-методичне забезпечення, періодичні видання, методичні посібники, зразки робіт здобувачів, наочність за змістом тем.

12. Рекомендована література

Базова.

1. Білодід Ю. М., Поліщук О. П. Основи дизайну : навч. посібник Київ : ПАРАПАН, 2004. 240 с.
2. Диклич Л. Мовою графіки. Київ : Мистецтво, 2007. 202 с.
3. Запаско Я.Л. Мистецтво книги на Україні. Львів: Мистецтво, 2001. 136 с.
4. Кириченко М. А., Кириченко І. М. Основи образотворчої грамоти : навч. посібник для студентів ВНЗ. 2-ге вид.. перероб. і доп. Київ : Вища школа, 2002. 190 с.
5. Котляр В. П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей : навч. посібник для студентів ВНЗ. Київ : Кондор, 2006. 200 с.
6. Котляр В. П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей : навч. посібник для студентів ВНЗ. Київ : Кондор, 2009. 200 с.

7. Куленко М. Я. Основи графічного дизайну : підручник для студентів ВНЗ. Вид.2-ге, випр. та доп. Київ : Кондор, 2007. 489 с.
8. Лагутенко О. Grapher графіки. Нариси з історії української графіки ХХ століття. Київ : Грані-Т, 2007. 167 с.
9. Лагутенко О. Українська графіка першої третини ХХ століття. Київ : Грані-Т, 2006. 239 с.
10. Луцан Н. І. Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну : навч. посібник для студентів ВНЗ. Вид.2-е. Київ : Слово, 2010. 170 с.
11. Матеріалознавство : підручник для студентів ВНЗ / К. К. Пушкарьова, М. О. Кочевих, О. А. Гончар, О. П. Бондаренко ; за ред. К. К. Пушкарьової. Київ : Ліра-К, 2012. 592 с.
12. Куленко М. Я. Графіка шрифту. вид-во КНУБА, 2004. 192 с.
13. Куленко М. Я. Основи графічного дизайну. Підручник. Вид. 2-е, доп. і випр. Київ. Кондор, 2007. 492.
14. Мітченко В. С. Естетика українського рукописного шрифту. Київ : Грамота, 2007. 208 с.
15. Резніченко М. І., Твердохлібова Я. М. Художня графіка. Змістові модулі 1, 2 : навч.-метод. посібник для студентів художньо-графічних факультетів ВНЗ. Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2011. 271 с.

Допоміжна

1. Бірук В. Об'єкти технологічної діяльності : методика проектування та художнє конструювання виробу / *Трудове навчання*. 2014. №6, червень.
2. Писаревська О. Біоформи в художньому конструюванні виробів : урок-презентація / *Трудове навчання*. 2011. №6(42), червень.
3. Кулінка Ю. С., Петрук М. В. Шляхи впровадження мультимедійних технологій на уроках технології засобами педагогічного дизайну : методика / *Трудова підготовка в сучасній школі*. 2015. №3. С.5-9.
4. Лебедев Д. В. Теорія та методика впровадження дизайн-освіти в загальноосвітній школі України наприкінці ХХ ст. : історичний досвід / *Трудова підготовка в сучасній школі*. 2012. №7-8(100), серпень. С.43-46.
5. Омелян Я. Живопис. Графіка Текст: каталог. Тернопіль : Джура, 2008. 96с.
6. Омелян Я. Екслібриси (книжкові знаки); упоряд. біограф. довідок Н. Дащенко [та ін.]. Вид. VII. Тернопіль, 2006. 109 с.
7. Омелян Я. Екслібриси пам'яті (книжкові знаки); упоряд. біограф. довідок Н. Дащенко [та ін.]. VIII вид. Тернопіль, 2007. 153 с.
8. Трофімчук В. Етапи виконання дизайн-проекту старшокласниками на уроках трудового навчання : методика / *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2011. №9(89). вересень. С.19-23.
9. Трофімчук В. Задачі з елементами дизайну для художньо-конструкторської діяльності : Від теорії до практики / *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2007. № 1(47)січень-лютий. С.29-33.
10. Удін Є.Т. Вибрані твори : до 70-річчя з Дня народження і 50-річчя творчості. Тернопіль : Удін Є.,2007. 96с.

11. Цідило І. Композиційні засоби графічного проектування в інформаційній підготовці дизайнера / *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2009. №4(62), квітень. С.24-27.

12. Цина А. Елементи художнього конструювання в процесі художньо-технологічної діяльності учнів 5-9 класів : Теорія і методика / *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2009. №5(63), травень. С.28-31.

13. Харитонова В. Художнє конструювання як складова технологічної освіти старшокласників / *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2011. №3(83), березень. С.21-24.

14. Лесняк В. Акцидентний шрифт. Харків: Колорит, 2004. 140 с.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://vseslova.com.ua>

2. <http://ukped.com>

3. Фаховий коледж КОГПА ім. Тараса Шевченка. URL: <https://kogpa.edu.ua/uk/fakhovyi-koledzh>

4. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/>

5. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

6. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>